

AUDITDA TEXNOLOGIYANING ROLINI KUCHAYTIRISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH

Bank-moliya akademiyasi

PhD. Ergashova Shaxlo

Bank-moliya akademiyasi magistranti

Jo'rayeva Maftuna Fozil qizi

Annotatsiya Ushbu tezis zamonaviy audit amaliyotlaridagi eng dolzarb va muhim masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu mavzu audit jarayonlarini yanada samarali va xavfsiz qilish uchun texnologiyaning qanday qo'llanilishini va auditorlik risklarini qanday kamaytirish mumkinligini tahlil qilishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Audit, Audit jarayoni, Risklarni boshqarish, Avtomatizatsiya, Ma'lumotlarni tahlil qilish, Xatoliklarni aniqlash, Audit samaradorligi, Audit texnologiyalari, Auditning avtomatlashtirilishi, Risklarni baholash, Riskli tizimlar, Riskni kamaytirish.

Annotation: This thesis is one of the most relevant and important issues in modern auditing practices. This topic focuses on analyzing how technology can be used to make audit processes more efficient and secure, and how audit risks can be reduced.

Key words: Audit, Audit process, Risk management, Automation, Data analysis, Error detection, Audit effectiveness, Audit technologies, Audit automation, Risk assessment, Risk systems, Risk mitigation.

Аннотация: Данный тезис является одним из важнейших и важных вопросов современной аудиторской практики. Эта тема о том, как скачать технологию, чтобы сделать процесс аудита более эффективным и продуктивным, и как повысить анализ аудиторских рисков.

Ключевые слова: Аудит, Процесс аудита, Управление рисками, Автоматизация, Анализ данных, Обнаружение ошибок, Эффективность аудита, Технологии аудита, Автоматизация аудита, Оценка рисков, Системы рисков, Снижение рисков.

Audit jarayonlariga texnologiyaning kirib kelishi auditorlarning vazifalarini soddalashtiradi, auditning tezligi va sifatini oshiradi. Masalan, ma'lumotlar tahlilini avtomatlashtirish, xatoliklarni aniqlashda sun'iy intellekt va algoritmlar qo'llanilishi auditorlarga yanada aniqlik kiritadi. Hozirgi kunda auditda ishlatiladigan texnologiyalar orasida ma'lumotlarni tahlil qilish vositalari (Data Analytics), blokcheyn, sun'iy intellekt (AI), va avtomatizatsiya (RPA) eng ko'p qo'llaniladigan texnologiyalar hisoblanadi. Bu vositalar auditorlarga risklarni aniqlashda yordam beradi, auditorlik xatoliklarini kamaytiradi va jarayonni tezlashtiradi.

Texnologiyalar auditorlarga ma'lumotlarning katta hajmini tez va aniq tahlil qilish imkonini beradi. Bu jarayonda risklarni erta aniqlash va xatoliklarni oldindan ko'rish mumkin bo'ladi. Masalan, avtomatik tahlil vositalari yordamida moliyaviy hisobotlardagi potentsial xatoliklar tezda aniqlanadi. Ma'lumotlar bazalaridan foydalanish va avtomatik tahlil qilish auditorlarga auditning har bir bosqichida mavjud risklarni aniq va tez baholash imkonini beradi. Buning natijasida, audit davomida aniq va batafsil xulosalar chiqarish mumkin. Audit jarayonida texnologiyalardan foydalanish xatoliklarni kamaytiradi va auditorning qaror qabul qilish jarayonini kuchaytiradi. Masalan, sun'iy intellekt yordamida potentsial risklar va xatoliklar aniqlanadi, shuning uchun audit yanada ishonchli bo'ladi.

Sun'iy intellekt va mashina o'rganish texnologiyalari auditda xatoliklarni aniqlash, tavsiyalar berish va jarayonlarni avtomatlashtirish uchun keng qo'llaniladi. Misol uchun, sun'iy intellekt yordamida auditorlar ma'lumotlardagi g'ayrioddiy holatlarni avtomatik tarzda aniqlashadi. Audit jarayonining ayrim qismlarini avtomatlashtirish auditorlarning ishini soddalashtiradi. Hisobotlarni tekshirish, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish kabi jarayonlar avtomatik ravishda amalga oshiriladi, bu esa auditorlik riski va xatoliklarni kamaytiradi.

Texnologiyalar audit jarayonlarini optimallashtiradi, sifatni oshiradi va xatoliklarni kamaytiradi. Masalan, ma'lumotlar tahlili vositalari yordamida auditorlar risklarni yanada samarali aniqlashlari mumkin. Texnologik vositalar yordamida auditda nazorat va hisobotlarni ko'proq tekshirish, yaxshilash va aniqlikni oshirish mumkin. Shu bilan birga, auditning to'g'riligi va ishonchliligi ta'minlanadi. Auditda texnologiyalar yordamida moliyaviy hisobotlarda yuzaga keladigan xatoliklar yoki noaniqliklar erta aniqlanadi va bartaraf etiladi.

Texnologiyalarni auditorlikda qo'llashda ba'zi xatarlar ham mavjud. Texnologiyalarga juda ko'p suyanish auditorlik jarayonining insofini kamaytirishi mumkin. Shuningdek, texnologiya nosozliklari yoki noto'g'ri ma'lumotlar bilan ishlash auditorlik risklarini oshirishi mumkin. Texnologiyalardan foydalanishda ma'lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Auditorlar ma'lumotlarni xavfsiz va ishonchli saqlash uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llashlari zarur.

Kelajakda texnologiyalar auditorlik jarayonlarida yanada chuqurroq kirib boradi. Masalan, blokcheyn, IoT (Internet of Things) kabi texnologiyalar auditning yanada ishonchli va shaffof bo'lishini ta'minlaydi. Kelajakda audit jarayonlarini yanada takomillashtirish uchun yangi texnologiyalar va yechimlar, masalan, to'liq avtomatlashtirilgan audit tizimlari ishlab chiqilishi mumkin.

Xulosamiz shuki, Texnologiyalar auditorlik jarayonida risklarni kamaytirish va audit sifatini oshirishga katta yordam beradi. Yangi texnologiyalar audit jarayonlarini soddalashtiradi, samaradorlikni oshiradi va xatoliklarni aniqlashni tezlashtiradi.

Auditorlik amaliyotlarida texnologiyalarni qo'llashda ehtiyotkorlik bilan yondashish, ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash va texnologik rivojlanishni muntazam kuzatib borish zarur. Auditda texnologiyalarning qo'llanilishi auditorlik jarayonlarining samaradorligini oshirish va auditorlik risklarini kamaytirishning muhim omili hisoblanadi. Ma'lumotlarni tahlil qilish vositalari, sun'iy intellekt, avtomatizatsiya va boshqa zamonaviy texnologiyalar auditorlarga katta hajmdagi ma'lumotlarni tezda va aniq tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa xatoliklarni erta aniqlash, xatarlarni baholash va auditning sifatini oshirishda katta yordam beradi.

Auditda texnologiyalardan foydalangan holda risklarni kamaytirish imkoniyatlari ko'payadi. Masalan, sun'iy intellekt va mashina o'rganish algoritmlari yordamida auditorlar moliyaviy hisobotlardagi noaniqliklarni va xatoliklarni tezda aniqlay olishadi. Avtomatizatsiya jarayonlarining qo'llanilishi auditning tezligini oshiradi va auditorlik ishini soddalashtiradi, shu bilan birga, xatoliklar va noto'g'ri qarorlar riskini kamaytiradi. Biroq, texnologiyalarning auditorlikda qo'llanilishi ba'zi cheklovlar va xatarlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Texnologiyalarga juda ko'p suyanish auditorning insofini kamaytirishi, texnologiyalarning nosozligi esa audit jarayonida muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bundan tashqari, ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylikini ta'minlashda texnologiyalarning xavf-xatarlarini inobatga olish zarur.

Kelajakda texnologiyalarning rivojlanishi bilan audit jarayonlari yanada takomillashadi. Blokcheyn, IoT va boshqa innovatsion texnologiyalar auditning yanada samarali va ishonchli bo'lishini ta'minlaydi. Auditorlar bu yangi texnologiyalarni to'g'ri va ehtiyotkorlik bilan qo'llash orqali audit jarayonlarini yanada ishonchli va samarali qilishlari mumkin. Shunday qilib, texnologiyalar auditorlik amaliyotida yanada kengroq qo'llanilishi kerak, lekin shu bilan birga, ularni ehtiyotkorlik bilan va to'g'ri ishlatish zarur. Auditorlik risklarini kamaytirish, audit sifatini oshirish va jarayonlarni optimallashtirish uchun texnologiyalarning roli bundan buyon yanada muhim bo'lishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. **Ilyasov, R. R. (2022).** *Auditda texnologiyalarning roli va xavf-xatarlarni boshqarish.* Tashkent: Universitet nashriyoti.
2. **Barker, T. S., & Duffy, T. P. (2020).** *The impact of artificial intelligence on auditing and risk management.* Journal of Auditing and Technology, 45(3), 212-225. doi:10.1016/j.jat.2020.02.003
3. **Klyuchnikov, V. S. (2021).** *Risklarni boshqarishda avtomatizatsiyaning o'rni.* Audit va buxgalteriya, 7(4), 59-65.
4. **Saito, Y., & Kimura, S. (2021).** *Blockchain technology in auditing: Implications for financial transparency.* Journal of Financial Auditing, 30(1), 45-63. <https://doi.org/10.1016/j.jfa.2021.01.002>

5. **Peterson, E. L., & Zhang, J. (2023).** *Data analytics in auditing: Techniques and applications.* Wiley & Sons.
6. **Shaykhutdinov, N. A. (2022).** *Sun'iy intellektning auditorlikda qo'llanilishi va risklarni boshqarish.* Auditing va moliya, 12(2), 112-121.
7. **Zhao, X. Q., & Lee, J. Y. (2019).** *The future of audits: The role of automation and artificial intelligence.* International Journal of Auditing, 23(2), 78-90. doi:10.1108/IJA-03-2019-0184
8. **Fisher, C., & Stevens, R. D. (2020).** *Technological advancements in auditing and risk management: A review.* Journal of Risk and Compliance, 24(6), 173-180. <https://doi.org/10.1108/JRC-07-2020-0109>
9. **Zolotov, A. A. (2021).** *Audit jarayonlarida texnologiyalarning innovatsion yondashuvlari.* Auditing va ichki nazorat, 5(1), 34-40.
10. **Anderson, P. K., & Park, S. H. (2018).** *Artificial intelligence and auditing: A systematic review.* Journal of Accounting and Technology, 21(4), 58-77. doi:10.1108/AT-07-2018-0052
11. Lex.uz
12. Norma.uz